

Nr 226.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring av grunderna för statsbidrag till utredning rörande reglering av Övre och Nedre Olandsån i Uppsala och Stockholms län; given Stockholms slott den 16 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför:
Sedan Kungl. Maj:t av 1930 års riksdag (prop. nr 199; R. skr. nr 233) bemyndigats att av statens avdikningsanslag anvisa ett belopp av högst 60,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för syneförrättning enligt vattenlagen för utredning rörande reglering av Övre Olandsån i Stockholms och Uppsala län samt Nedre Olandsån i Uppsala län, har Kungl. Maj:t i brev till statskontoret den 11 oktober 1930 för angivna ändamål anvisat 60,000 kronor att utgå ur statens avdikningsanslag.

För statsbidragets utgående har i nämnda brev — i överensstämmelse med vissa av föredragande departementschefen i propositionen till 1930 års riksdag gjorda uttalanden — lämnats följande bestämmelser:

1) Av ifrågavarande medel må statskontoret mot vederbörliga av länsstyrelsen i Uppsala län granskade och godkända räkningar dels utbetala gottgörelse till vederbörande förrättningsman enligt bestämmelserna i gällande lantbruksingenjörstaxa, dels ock gälda övriga kostnader, som äro erforderliga för ifrågavarande syneförrättnings verkställande, med undantag för kostnader för hantlangning och därvid erforderlig material.

2) Intressenterna skola, innan statsbidrag får utbetalas, till länsstyrelsen i Uppsala län avlämna förbindelse att ansvara för de under punkt 1) sist omnämnda hantlangningskostnader och material.

3) Avbrytes syneförrättningen genom intressenternas förvållande, innan den med densamma avsedda utredningen blivit slutförd, skall det åligga intressenterna att till statsverket återbära vad av ifrågavarande medel må hava utbetalats.

4) För infriande av den i punkt 2) nämnda förbindelsen ävensom för återbetalning, varom i punkt 3) förmåles, skall ställas borgen, som, därest densamma utfärdas av annan än hushållningssällskap eller annan dylik allmän institution, skall vara till vederhäftigheten styrkt.

5) Från det statsbidrag, som enligt gällande bestämmelser framdeles må kunna anvisas till företags utförande från statens avdikningsanslag, skall avräknas vad för nu ifrågavarande ändamål utbetalats.

I skrivelser den 9 mars 1931 och den 13 februari 1932 hava John Hedlund, Solvalla, m. fl. intressenter i förevarande företag gjort framställning om att statsbidrag måtte beviljas för bestridande jämväl av kostnaderna för hantlangning och därvid erforderlig material.

Över skrivelserna har lantbruksstyrelsen den 23 mars 1931 och den 15 mars 1932 avgivit infordrade utlåtanden.

Beträffande frågans behandling vid 1930 års riksdag torde jag få erinra om följande.

I de framställningar, som lågo till grund för propositionen, framhölls, att det i orten sedan länge varit en allmänt omfattad mening, att en utredning rörande regleringen av Övre och Nedre Olandsån borde komma till stånd. De jordägare, som skulle beröras av företaget, kunde beräknas utgöra för Övre Olandsån mellan 200 och 300 personer och för Nedre Olandsån omkring 250 personer. De marker, som vore beroende av vattenståndet i nämnda å, syntes omfatta omkring 7,000 hektar. Det övervägande antalet jordägare utgjorde mindre jordbrukare, som icke hade förmåga att förskottera utgifterna för en utredning rörande regleringen.

Lantbruksstyrelsen framhöll i ett i ärendet avgivet utlåtande, att styrelsen funne det kunna vara motiverat, att staten bidroge till utredningskostnaderna. Därest statsbidrag för ändamålet beviljades, borde dock föreskrivas, att utlämnade medel skulle avräknas å det statsbidrag, som framdeles kunde beviljas till företags utförande. Statsbidraget borde emellertid avse enbart kostnaden för regleringsfrågans fullständiga utredning vid syneförrättning enligt vattenlagen. Kostnaderna för erforderlig hantlangning och därtill hörande material borde intressenterna själva bestrida. För bestridandet av den vederbörande förrättningsmän och gode män till-

kommande gottgörelse för syneförrättningen syntes ett belopp av högst 60,000 kronor vara erforderligt. För statsbidragets utbekommande borde uppställas såsom villkor, bland annat, att intressenterna avgåve förbindelse att anskaffa och bekosta all för undersökningarna erforderlig hantlangning och därtill hörande material.

Föredragande departementschefen anförde i propositionen, bland annat, att då större delen av intressenterna syntes vara löga ekonomiskt bärkraftiga, utsikterna vore ringa, att en utredning skulle komma till stånd utan statens medverkan. Departementschefen förordade därför, att staten från avdikningsanslaget beredde medel till utredningen, vilken borde utföras såsom syneförrättning enligt vattenlagen. Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit borde emellertid intressenterna själva bestrida kostnaderna för erforderlig hantlangning och därtill hörande material. Intressenterna borde, i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, i detta hänseende förpliktas att avlämna förbindelse beträffande bestridandet av hantlangnings- och därmed förbundna materialkostnader. Statens bidrag syntes lämpligen kunna bestämmas till 60,000 kronor. Om företaget sedermera komme till utförande, borde statsbidraget avräknas å det anslag, som kunde beviljas till företaget. För annat fall syntes de laga synekostnaderna i nu ifrågakommande del böra stanna å statsverket.

De sålunda av departementschefen gjorda uttalandena föranledde ej någon erinran från riksdagens sida.

Innan jag härnäst övergår till den nu föreliggande framställningen, torde jag ytterligare få erinra om vissa av 1931 års riksdag i sammanhang med ifrågasatt utredning angående reglering av Fyrisån och dess tillflöden gjorda uttalanden.

I skrivelse nr 348/1931 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för åvägabringande av en fullständig utredning angående de ekonomiska förutsättningarna för en reglering av Fyrisån och dess tillflöden. Denna utredning borde enligt riksdagens mening läggas så, att den resulterade i en arbetsplan av den beskaffenhet, att den kunde läggas till grund för en ekonomisk organisation till arbetets utförande, och måste således i sig innesluta laga syneförrättningar i enlighet med gällande laga bestämmelser. Med hänsyn till de föreliggande svårigheterna att ena de talrika jordägarna till ett samfällt uppträdande för genomförande av en kostsam utredning av den omfattning, som vore nödvändig, syntes det riksdagen befogat, att utredningen verkställdes genom statens försorg. För den händelse en reglering sedermera komme till stånd, borde emellertid de intresserade jordägarna i vanlig ordning bära sin del av samtliga kostnader och således den av statsverket bekostade utredningen även inräknas vid statsunderstödet för regleringen uträknande. Under den förutsättningen syntes också s. k. hantlangningskostnader kunna förskotteras av statsmedel. Riksdagen delade en av vederbörande lantbruksingenjör framförd åsikt, att undersökningen sannolikt skulle förbilligas genom fast anställda och inarbetade hantlangare, då härigenom arbetet skulle bedrivas fortare och inom kortare tid och sålunda en del andra kostnader skulle nedbringas.

Genom proposition nr 21 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må av statens avdikningsanslag an-

visa ett belopp av högst 65,000 kronor till bestridande av kostnaderna för den ifrågasatta utredningen angående regleringen av Fyrisån och dess tillflöden. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anförde jag beträffande undersökningens utförande och bidragets användning, bland annat, följande:

Såsom villkor för statsbidraget borde uppställas, att undersökningen ägde rum som syneförrättning enligt vattenlagen eller att den i allt fall utfördes med den fullständighet och tillförlitlighet, att den kunde läggas till grund för dylik syneförrättning. Det torde vidare böra stadgas, att från det statsbidrag, som enligt gällande bestämmelser framdeles kunde från statens avdikningsanslag anvisas till företagets utförande, skulle avräknas vad för ifrågavarande utredning utbetalades.

I den nu från *vissa intressenter* i den ifrågasatta regleringen av Övre och Nedre Olandsån gjorda framställningen har anförts i huvudsak följande.

Den av Kungl. Maj:t den 11 oktober 1930 givna bestämmelsen, att från det för undersökningen rörande regleringen av Övre och Nedre Olandsån anvisade statsbidraget medel icke finge utbetalas för kostnader för hantlangning och därvid erforderlig material, hade icke väckt några betänkligheter hos det stora flertalet intressenter i företaget. Den största delägaren i företaget, Gimo—Österby bruks aktiebolag, vilket inginge i äldre företag avseende reglering av ån med 32 procent, hade emellertid tillsammans med ett mindre antal andra markägare ställt sig avvisande mot deltagande i av syneförrättningen föranledda hantlangnings- och materialkostnader. De intressenter, som sålunda vägrat deltaga i nämnda kostnader, torde representera omkring 40 procent av desamma. De övriga delägarna måste förskottera denna del av kostnaderna och, därest regleringsföretaget icke skulle komma till stånd, även slutligt vidkännas densamma. Såsom framginge av de i propositionen nr 199 till 1930 års riksdag återgivna yttrandena från länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län, utgjordes så gott som samtliga intressenter i företaget av mindre jordbrukare, för vilka utgifterna för den tillämnade undersökningen skulle bli alla för betungande. Då dessa intressenter icke ansågo sig äga möjlighet att ensamma bestrida kostnaderna för hantlangning och material vid syneförrättningen, hade sålunda trots den synnerligen värdefulla hjälp, som det redan beviljade statsbidraget innebure, genom nämnda delägares vägran att deltaga i hantlangningskostnaderna, frågan bragts i ett sådant läge, att tanken på företagets genomförande sannolikt måste uppgivas. Vilka förluster detta skulle innebära för hela den bygd, företaget berörde, torde med full tydlighet framgå av de yttranden, som föranlett Kungl. Maj:t att framlägga förenämnda proposition och på grund av vilka riksdagen även medgivit, att statsbidrag till vissa med syneförrättningen förenade kostnader finge utgå. För att emellertid undgå en sådan utgång av denna för bygden så utomordentligt viktiga fråga hade övriga delägare i företaget icke sett någon annan utväg än att söka erhålla bistånd från det allmänna jämväl till hantlangnings- och materialkostnaderna. Huru stora dessa kostnader kunde komma att bli torde säkrast kunna bedömas av de myndigheter, som närmast handhade dylika ärenden.

Lantbruksstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

I det föreliggande liksom i tidigare förekommande fall, då statsmedel anvisats för åstadkommande av erforderliga undersökningar och utredningar angående ett ifrågasatt torrlägningsföretag, hade det ansetts kunna förväntas, att det i orten förelämpliga allmänna intresse för företaget, som i varje särskilt fall utgjort ett av skälen för statens ingripande, komme att taga sig uttryck genom medverkan från vederbörande jordägares sida i sådan form, att dessa senare svarade för nödiga hantlangnings- och materialkostnader. Att lägga även dessa kostnader på staten och sålunda praktiskt taget helt befria intressenterna från varje utgift för den av dem önskade utredningens åstadkommande hade ansetts icke lämpligen böra sättas i fråga. Lantbruksstyrelsen funne för sin del någon avvikelse från vad sålunda i nämnda avseende hittills tillämpats icke böra ske. Vad särskilt beträffade det föreliggande fallet ville lantbruksstyrelsen framhålla, att med hänsyn till det betydande antal fastigheter, omkring 450, som uppgivits bliva berörda av företaget, ifrågavarande utgifter knappast torde för dessa bliva av någon mera väsentlig betydelse, även om en del fastigheter undandroge sig betalningsansvar för desamma.

Förhållandena vore här, enligt lantbruksstyrelsens mening, icke jämförliga med vad fallet vore i fråga om det vid 1931 års riksdag ifrågasatta statsbidraget till undersökning rörande Fyrisåns reglering, vilket statsbidrag ansetts böra utgå jämväl till hantlangningskostnad och dylikt. Till följd av vad riksdagen anfört angående nämnda undersökning kunde nämligen densamma komma till stånd utan samband med synelörrättning enligt vattenlagen, och sålunda utan att jordägarna behövde vidtaga någon för dem bindande åtgärd, vid vilket förhållande möjlighet saknades att lägga hantlangningskostnaderna på jordägarna. För att det till undersökning av Olandsån anvisade statsbidraget skulle utgå vore däremot föreskrivet, bland annat, att undersökningarna skulle verkställas vid synelörrättning, som nämnts, varom det ankomme på jordägarna själva att i vederbörlig ordning göra framställning hos länsstyrelsen.

På grund av det anförda och med hänsyn särskilt till de konsekvenser, ett bifall till förevarande framställning, vars motivering icke syntes innehålla några uteslutande för detta företag giltiga skäl, med säkerhet skulle medföra, funne lantbruksstyrelsen sig icke kunna tillstyrka bifall till samma framställning.

De ifrågasatta företagen för reglering av Övre och Nedre Olandsån samt Fyrisån, vilka avse två närbelägna trakter, erbjuda sinsemellan stora likheter. I båda fallen gäller det företag av avsevärd omfattning, och delägarna utgöras i båda fallen till stor del av mindre jordbrukare. Statsmakterna hava i båda fallen ansett statsbidrag böra anvisas till bestriktande av kostnaderna för den förberedande utredning som måste företagas, innan företagen kunna igångsättas. Bestämmelserna för statsbidragets utgående hava avsetts skola bliva i huvudsak desamma i de båda fallen. Sålunda har avsetts, att, om anslag framdeles skulle beviljas till företagets utförande, ifrågavarande statsbidrag skall avräknas å anslaget, men att, om företagen icke skulle komma till utförande, det belopp, som staten utgivit för den förberedande utredningen, skall stanna å statsverket.

*Departements-
chefen.*

Mellan de båda undersökningarna skulle visserligen så till vida föreligga en olikhet, att beträffande Övre och Nedre Olandsån uttryckligen föreskrivits, att undersökningen skall äga rum såsom syneförrättning enligt vattenlagen, medan i fråga om Fyrisån i propositionen nr 21 till årets riksdag uttalats, att undersökningen borde äga rum som syneförrättning enligt vattenlagen eller i allt fall utföras med den fullständighet och tillförlitlighet, att den kunde läggas till grund för dylik syneförrättning. Denna olikhet är emellertid enligt min mening näppeligen av den beskaffenhet, att den i detta sammanhang bör tillmätas avgörande betydelse.

Under det att i fråga om undersökningen rörande regleringen av Fyrisån statsbidraget enligt vad riksdagen uttalat även skall användas till bestridande av kostnader för hantlangning och därvid erforderlig material, har beträffande undersökningen rörande regleringen av Övre och Nedre Olandsån föreskrivits, att av statsbidraget medel ej må anvisas för dessa kostnader.

I den nu föreliggande framställningen från vissa intressenter i det ifrågasatta företaget för reglering av Övre och Nedre Olandsån har anförts, att hos det stora flertalet intressenter bestämmelsen om skyldighet för dem att själva bestrida hantlangningskostnaderna icke i och för sig väckt några betänkligheter. Den största intressenten i företaget, Gimo—Österby bruks aktiebolag och vissa andra markägare, vilka syntes representera sammanlagt omkring 40 procent av företaget, hade emellertid ställt sig avvisande mot deltagande i de hantlangningskostnader, som kunde föränlidas av syneförrättningen. Motsvarande del av dessa kostnader skulle sålunda, om syneförrättningen komme till stånd, falla på övriga intressenter. Då dessa icke såge sig äga möjlighet att åtaga sig hantlangningskostnaderna i deras helhet, skulle, om staten ej trädde emellan, den ifrågasatta undersökningen få uppgivas. För den bygd, som företaget berörde, skulle detta innebära en svår missräkning.

Med hänsyn till den likhet, som föreligger mellan ifrågavarande två företag, och den överensstämmelse i övrigt, som avsetts skola givas bestämmelserna för statsbidragets utgående, torde under de förhanden varande förhållandena starka skäl tala för att det för Övre och Nedre Olandsån anvisade statsbidraget även må användas till bestridande av hantlangningskostnaderna. Jag får alltså tillstyrka, att föreskrifterna för nämnda statsbidrags utgående ändras i enlighet härmed. En sådan ändring torde emellertid icke böra beslutas, utan efter riksdagens hörande. Någon ökning av statsbidragets belopp synes mig icke nu böra ske.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det jämlikt beslut av 1930 års riksdag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för syneförrättning enligt vattenlagen för utredning rö-

rande reglering av Övre Olandsån i Stockholms och Uppsala län samt Nedre Olandsån i Uppsala län anvisade anslaget må användas jämväl till gäldande av kostnader för hantlangning och därvid erforderlig material.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.